

1913.

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELOS SZERKESZTŐ:
BETEGH PAL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szög szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Garázdálkodások felelősség nélkül.

(S. H.) Ha volna még valami szavunk ebben az országban nekünk is, szegény polgároknak, most megkérdezhetnők az ország sorsát felelősség mellett irányító urinktól, hogy vajjon viselik-e majd a tényleges felelősséget a ránk szakadó bajokért, vállalják-e azt a felelősséget, amelynek örve alatt felelőtlen garázdálkodással, végig tiportak mindenben, ami értékkel bírhat egy szabad állam, szabadságszerető polgárai előtt?

S megkérdezhetnők tőlük, hogy egyáltalában tudják-e mit tettek, értik-e, érzik-e mi az, amit velünk és ellenünk tettek?

Nem, nem hisszük, hogy csak egyáltalában, gondoltak is erre, vagy ilyesmire.

Ó, a Tisza Istvánoknak és a Lukács Lászlóknak sohasem volt gondjuk ennek a földnek népére, soha nem volt egy közös érzésük, gondolatuk a néppel; egy világ választotta el a bécsi udvarnak és hatalomnak fanatikus kegyhajhászait, a felfelé szolgálókat, lefelé gögöttől dagadozó zsarnokokat tőlünk: ők nem ezt az országot, de magukat akarták nagyra tenni, s ha törődtek is valamit ez országgal, hitvallásuk alapja a lemondás, a császári akaratnak való feltétlen engedelmesség lévén, boldogulásunkat mindig úgy képzelték el, hogy igyekezzünk a bécsi udvar lojalis hívei lenni, s történjék bármi, mi mindig hű vér- és pénzáldozói legyünk a császárnak.

Kiknek életét betöltötte a mindenáron szolgálni akarás a császárnak, mit tudják azok, mi az, ami elveszett és mi az, ami ránk vár?!...

Alkotmányos életünket elrabolták, a népet a nemzettől elválasztani, elidegeníteni mindenképen megpróbálták, a nemzetiségeket egy örült politikai és közigazgatási rendszerrel megvadították s kormányzatuk haláls ellenségévé tették; az országot gazdaságilag kizsákmányolták, a kulturát fejlődésében megakasztották; korrupciót és minden gazdaságot és nemtelenséget állami védelem alá helyeztek; nyomukban mindenütt pusztulás, nyomor, átok.

Ég és föld összeesküdött ellenünk; belül zürzavar, rettenetes közgazdasági helyzet, s hozzá a természet pusztításai, végül a külpolitikai helyzet.

Ilyen az ország képe, de százszor rosszabb a perspektíva, mely a jövőt mutatja.

Ki vallja e nehéz időben ezért mindért a felelősséget?

Lukács László nem, Tisza István sem, azt már tudjuk; a király személyét nem szabad belevonni a politikába, a tanácsadói pedig hol vannak?

Akárhol vannak, ha baj lesz, el fognak bujni. A bécsi politikacsinálók hagyományos ügytelensége és pusztítása megint mutatkozik.

Megsarcolják az országot, aztán hagyják pusztulni, holott egy mozdulattal rendet tudnának teremteni. És mondjuk ki nyíltan, amit mindenki érez ebben az országban: felidéznek oktalanul külpolitikai bonyodalmakat és aztán tehetetlenül állanak nagyszerű diplomatáink a felidézett káoszban.

Kontárok és örültek intézik sorsunkat, felelős tényezők felelőtlenül pusztítják mindazt, amit elődeik megtudtak szerezni az országnak és a monarkhiának.

A monárkia egykori és mindmáig legnagyobb külügyminiszterének: *Andrássy Gyula* grófnak nagyszerű koncepcióját akarták kiépíteni; csak épen az ő koncepciója, esze és tudása nélkül.

Andrássy Gyula a Szaloniki-öböl megszerzésével a Földközi-tengerre akarta kivinni a monarkiát; új, nagyszerű kereskedelmet teremtendő ezáltal. Egy lépés volt erre Bosznia okkupációja és a második nagy lépés: a Szandzsákok birtokbavevését kellett már csak előkészíteni. Az alkalmas pillanatot kellett csak a monarkhiának kivárnia és különösen észrevennie és a monárkia megtörte a Balkánon a veszedelmes délszlávgyűrűt és megszerzte Szalonikival a Földközi tengert.

Aerenthal Lexa Lajos külügyminiszterünk próbálkozott ennek megcsinálásával. A nagy *Andrássy* politikájának letéteményesének hirdette magát. Ezért annektálta Boszniát, hogy közelebb fűzze hozzánk és ezzel magunkat az *Andrássy* tervéhez. De a bécsi Ballplatz hagyományos balkezével, a mit a jobbal jól csinált, a ballal elrontotta: a szandzsákokat kiadta kezünkől.

Végzetes hiba volt. De jött *Berchtold* Lipót gróf és vállalkozott a reparációra, a Szandzsákok visszaszerzésére. Jól tudja ma már mindenki, hogy erre kellett a balkáni bonyodalom, de jól tudja mindenki, hogy a hatalmak előre gondoskodtak arról, hogy az osztrák diplomácia tervét egy sakkhuzással lehetetlenné tegyék.

Most már bizonyos, hogy hiába való lesz minden, az időpontot nem tudták megvilágítani, a terveket nem tudták sem kieszelni, sem megcsinálni. És jól tudjuk azt is, hogy hiába fizeti ezt keservesen a monárkia népe, talán vére hullásával is; nem lesz senki, aki felelősséget viseljen ezért.

Ez már a mi sorsunk, a felelőség örve alatt elpusztítják a békés munka gyümölcseit, kockára teszik az országnak és az egyeseknek minden javát, s nemcsak senki sem vállalja érte a felelősséget, de senki sem akad, aki felelősségre vonná a kontárokat és az örültet.

Kolozsvári utam.

Irta: Székelyudvarhelyi Gáspár Balázs, a függetlenségi párt elnöke.

Ólom sulyu gyöngy szemekben, majd végtelenbe elvesző fonalszálakban, változottság okaért lilium fehér ide-oda szárnyakon uszkáló, libbenő hópelyhekben szállt alá a közelebbi napok hajnali óráiban a vidékünk körül és felett tobzódó felhőréteg, az alatta elterülő, már régebbi idő óta alaposan átítatott öszes mindenségre. Színezte ez állapotot az épen kellemesnek nem mondható levegő csipkedése.

Bárminő jármű előteremtésére, a közeli fuvaros-tanyákról házi cselédem minden törekvése kárba veszett. Facsaró időben, német hintómon, öreg lábam alatt indulok a vasúti házhoz, alig toppanok a peron ajtaján be a vonatvezető éles sipja fojtá belém a lélekzetet, de nem a szót — a la Tisza István: —

— „Megállni csak egy pillanatra” — hangzék ajkaimról az inkább könyörgő, mint parancsoló hang s nyomban hallám a vonat indítást elrendelő parancsnoknak:

— „Kitartás” vezényszavát.
Pár másodperc; a vasúti hordárok engem és csomagomat szerencsésen helyünkre beemelének s zsebemben a jegyemmel, ábrádképekkel a kolozsvári október 6-iki szép napra, hallgatám a vonat kattogását, a kupé eszterhéjáról lefolyó víz csurgását, s az üveg-lapokról vissza vert esőszemek pattogását.

Alig haladánk, igazabban lubickolánk pár órát a csepfolyósított levegőben, a vasúti töltés hol jobb, hol bal, hol mindkét oldalon realizálva láttam a képzeletemben felvonult salzkammergut-i és wörthi tavak hosszú legióját; szomorúan magába temetve a gazdak minden reményét, minden ohaját s részbeni boldogságát is.

Ilyen banális gondolatok hatása alatt jutánk el, az előirt terminus időtől eltérő pár órai differenciával, az éppen ily nemű időjárásokra tekintettel vasúti vonalak elhelyezésére alaposan kiválasztott s már a természet által céltatosan berendezett virágos völgyi területekre. Itt az egyik alagutnál való vesztégetés, míg a vágányokat közelebb aládugolják, az előre toladott barátságosan tapadó sárga agyaggalát eltaliczkázzák — éppen elég időt adott emlékezni régiekről.

Az éppen alkalmilag jelen volt, volt országgyűlési képviselő-jelöltek, ügyvédek, földbirtokosok, polgárok, magasabb rangú nyugalmazott és fungens tisztviselők, még a szépnem ott jelen volt képviselői is áldák emlékét ama nemes rendszer megteremtőinek, kik egy virágzó város: Torda érdekeinek mellőzésevel, még a vasúti vonalat is elkanyaríták érdekeik előmozdítására; irván a poeta:

„Virágos-völgy termő faja,
Csány felé hajlott az ága”...

Éhes gyomorral, pár órai késés, boszankodás után, sárosan, lucskosan bár, de végre is Kolozsvárt parthoz jutánk, hogy annál melegebben, barátságosabban üdvözölhessem az „Ellenzék” nagyrabcsüült szerkesztőségét

s a függetlenségi párt érdemekben gazdag titkárát, majd később Mátay szerkesztő ur lekötözö, legszívésebb kalauzólása mellett, vendégszerető házigazdám: Mattay bácsi magyaros, melegkiszorítását és elkötelező minden figyelmét élvezhettem.

Elragadott a 70 éven felüli, ugy nagy péksütődejében, mint nagy terjedelmű és tartalmas borpincéjében, lép-gyarában a reggeli 4 órától késő estig dolgozó öreg ur fenségesen lobogó, hazafias függetlenségi érzelmű lelkének, szívének feltárása, őszinte megnyilatkozásaiban.

Meginvitált az este 11 órakor érkező vonathoz: Lelkemben be nem töltendő fájdalom e hézag lenne, — mondá — ha a hazáért, annak függetlenségéért egész szívvel, lelkemmel küzdő nagy hazafiak üdvözlésénél polgártársaim közt nem lehetnék jelen. Ecce homo!

Felvirradt a felséges vasárnapi függetlenségi ünneplő nap! Pár óra s annak a szerencsének vagyok a részese, hogy 10—12 társammal hazánk legnagyobb, legmagasztosabb honfiai közül, Apponyi Albert, Zichy Aladár, Károlyi Mihály grófnak közös szalonjában Apáthy István és más előkelő politikusokkal együtt lehetek.

Szívem nagyot dobban, lelken ben érzem az érzelmet kerget, kicsinységemet csak hazaszeretetem szent tüze nem engedi pillanat alatt megsemmisülni, — érzem, hogy én is vagyok és lennem kell e hazában, szükség van rám, mint minden igaz fiára, leányára e hazának rang, korkülönbség nélkül.

A népgyűlés ünnepi szónokainak méltatását avatottabb tollak már megörökítették; e helyen csak a fenséges nép eget ostromló lelkesültségét, a hazáért életüket, vérüket áldozni kész egyetemi ifjaknak halált megvető, fenségesen lobogó, emelkedett szellemét s ha szerénytelen nem leszek, nem a személyemnek, de az eszmének szóló azon lelkes, tüntető fogadtatást rögzítem meg, midőn székelyudvarhelyi függetlenségi érzelmű polgártársaimnak, az erdélyrészi függetlenségi, magasan lengő zászló alá a csatlakozást jelentettem be.

Fenomenalis pillanatok, agyamban, szívémben, lelkemben soha el nem muló jelenségek rajzolódtak le, az ellenzéki esztelen.

Melyik volt szebb, dicsőbb, nagyobb? A Dr Komáromi szerzetes által felmutatott branyiszki kereszt, vagy Dr Szacsavay apóthézisa, Kemény Árpád bárónak, a kard árnyékában levő Mohamedán paradicsomnak elővarázsolása, Dr Ugron Gábornak a kétféjű sassal illusztrált magyar kormányának aposztorfálása, Apponyi Albert grófnak a nemzeti idealizmusról remek szónoki verrel előadott műalkotása, Károlyi Mihály grófnak harci riadója, Apáthy dr, Kenéz dr egyetemi tanároknak szívet rengető megnyilatkozása?

... E kérdések eldöntése előttem örök ismeretlen marad, mert az ekstasisba jött közönség frenetikus tapsa egységbe olvadt össze, a hazaszeretet szent tüzenél.

Hazám szentegyház, bennem a képed; szívem, lelkem az áldozati oltár, melyen a hazaszeretet szent tüzet, parázsát lobogó lángon tartani, élesíteni, minden-napi legfelségesebb kötelességemnek tartom...

— **Vármegyei közgyűlés.** Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága ez évi őszi rendes közgyűlését — mint azt már jeleztük — e hó 18-án d. e. 9 órakor kezdődőleg, a vármegyeház dísztermében fogja megtartani. A kibocsátott főtárgysorozatnak 406 pontja van s ezen vármegyei költségvetések, miniszteri leiratok, hivatalos előterjesztések, városi és községi ügyek, más vármegyeiktől érkezett átiratok, kérvények, valamint a közgyűlést 24 órával megelőzőleg beadható indítványok szerepelnek.

A gyermektanulmányi társaság munkaköre.

Magyarországon a gyermektanulmányi mozgalom a társadalom köréből indult ki, elterőleg a nyugati államoktól, hol kezdetben az orvosok és pszichológusok művelték e tudományt. Nálunk a nevelői gondolkodást a gyermekek megismerése révén a társadalom minden osztályához tartozó férfiak és nőkől alakult társaság igyekszik köztudatba vinni és megkedveltetni. Ha tekintetbe vesszük, hogy a nevelést nemcsak a pedagógus, hanem nagyon sok más tényező is irányítja: akkor teljesen érthető, sőt kívánatos, hogy a gyermekek megismerésének módjait és a helyes nevelés útjait a nagy társadalom is megismerje.

Komoly, tudományos munkásságra melett ezt a célt is maga elé tűzte a Magyar Gyermektanulmányi Társaság, mely Nagy László képezdei igazgató kezdeményezése alakult s jelenleg Gróf Teleky Sándor és több kiváló elnöktárs vezetése alatt működik. A társaság csakhamar megnyerte a közöket, miniszterium, az államkormány és a főváros erkölcsi és anyagi támogatását.

Ezek segítségével kísérleti, adatgyűjtő s pedagógiai szakosztályokat létesített a gyermek-tanulmányi kutatások céljaira.

A társaság tudományos, népszerű előadásokat rendez az ország fővárosában s időnkint vidéken is a nagyközönség számára.

Ezsméit, munkálkodásának eredményeit „A Gyermekek” című, havonként egyszer megjelenő folyóiratában ismerteti. A közlöny szerkesztője: Nagy László, Teleki Sándor gróf, Babarcezi Schwarzer Ottó báró, Bárczi István dr, Nárai-Szabó Sándor dr, Berkes János, Grósz Gyula dr és Ranschburg Pál dr. Ezeknél kiválóbb nevek nem is garantálhatnák a folyóirat közismert magas színvonalát, melyben az eredeti magyar gyermektanulmányt dolgozatokon kívül ismertetésekkel közölnek a hazai s a külföldi gyermektanulmányi törekvésekről és eredményekről. A folyóirat gyakorlati utmutatást nyújt a nevelés minden ágáról: a családi, iskolai és társadalmi nevelésről. Tájékoztató az ifjúsági irodalom termékeiről. Emellett német „Das Kind” és francia „L' Eufant” melléklettel is el van látva.

Előfizetési ára 8 korona, de a tagok évi 4 korona tagsági díj fejében kapják. A közlöny maga többé kerül, mint a tagsági díjából befolyt jövedelem, de a társaság örömmel meghozza az áldozatot a gyermektanulmányozás népszerűsítése érdekében. Füzetes és könyvkiadó vállalatot is tart fenn a terjedelmesebb pedológiai munkák számára.

A „Magyar Gyermektanulmányi Társaság” megalkotta a világ első és egyetlen gyermektanulmányi muzeumát, hol a magyar gyermek testi-lelki életét fejlődésében is feltüntető tárgyakat, statisztikai s gyermektanulmányi adatokat és eredményeket gyűjtenek össze.

A gyermektanulmányozás intezív és eredményes művelése, másrészt az egész ország társadalmának együttműködése szükségessé tette, hogy vidéken is keletkezzenek gyermektanulmányi fiókkörök. Minden oly városban, hol a kulturintézmények és a tagok száma biztosítja a kör működését, örömmel támogatja a központ a megalakítás mozgalmat. A fiókköröknek anyagi kiadásokról gondoskodniok nem kell, mert fölmerülő költségeiket a központ fedezi.

Ma már több városban működnek fiókkörök s igazán kívánatos lenne a jövő nemzedék érdekében, ha minél több helyen létesülnének újak is.

Az ország minden részében kell foglalozni a gyermekekkel, hogy a magyar gyermek testi-lelki életének fejlődését megismerhessük és hogy ezáltal a magyar nevelés helyes útját megtaláljuk.

A vidéki társadalom bizonyára részt vesz ebben a munkában s készséggel tesz bizonyosságot arról, hogy a vidék is tud lelkesen munkálkodni a kulturális fejlődés, egy szebb jövő s egy jobb társadalom érdekében.

HIREK.

— **Ezüst lakodalm.** Bogyor Gábor székelyudvarhelyi esztalosmester polgártársunk és neje Tibád Róza e hónap 10-én ünnepelték házasságuk negyedszázados évfordulóját. Október 10-én d. u. 3 órakor a róm. kath. plebánia templomba vonultak és ott Pál István apát-kanonok, főesperes-plebános áldotta meg 25 éves frigyüket; igen szép és megható szavakat intézvén a házaspárhoz. Násznapok: Tamás Balázs székelyudvarhelyi kereskedő és Marincs József balázsfalvi vendéglős voltak. Az ünnepély után a jubiléuspár házában gazdag lakoma volt, amely a késő éjjeli órákig a legvidámabb hangulatban tartott. Magunk részéről is szívesen üdvözöljük a boldog együtt-létben ünnepelt házaspárt és kívánjuk, hogy becsületes munkásságban úgy, mint eddig, az aranylakodalmat is érék meg!

— **Kinevezés.** A király az igazságügyi miniszter előterjesztésére Ungvári János székelykereszturi járásbírói jegyzőt az oklándi járásbíróshoz albirónak; Stefáni Károly dr székelyudvarhelyi törvényszéki joggyakornokot pedig az igazságügyi miniszter a székelykereszturi járásbíróshoz jegyzőnek nevezte ki.

— **Homoródvölgyi vasut.** A homoródvölgyi vasut közigazgatási bejárását a kereskedelemügyi miniszterium e hó 22-ére Kóhalom és 23-ikára Oklánd községek határában kitézte, ahova Nagyküküllő- és Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága s az érdekelt 10 község meghívtattak. Tehát a vasut ügye már olyan stádiumba jutott, hogy vármegyénk törvényhatósági bizottságának is a tettek terére kell lépjen. Az e hó 18-iki közgyűlés tárgyszorozatában sehol sem látjuk e vasut ügyét felvéve. Talán a pót-tárgyszorozatba kerül. Bár hol, de tárgyalni és megfelelő hozzájárulással biztosítani kell e darabka vasut létesítését. Vegyünk példát Marostorda vármegyétől, honnan Parajdig fogják kiépíteni a vasutat és pedig minél előbb.

— **Burgonya-beszerezés.** A székelyudvarhelyi tisztviselők sorában mozgalom indul meg, hogy összetársulva szerezze be a folyó télre szükséges burgonyát. A közzétett hirdetményre tömegesen érkeztek be az ajánlatok. A legolcsóbb ár métermázsánként 4 K, a legmagasabb 18 K. A szervezés munkálataira Pállik Lajos tanárt kérték fel. Akinek tehát bármily mennyiségre szüksége volna, az haladéktalanul társuljon és jelentse be megrendelését, mivel a burgonyának ára, mint a jelek mutatják — rohamosan emelkedik s ha a kérés késik, nem lesz módunkban ily árban beszerezni azt.

— **Fenygető inség Udvarhelyvármegyében.** A nyári pusztító jégverés, folytonos esőzés, árvíz miatt vármegyénkben a paszuly, burgonya, kukorica és egyéb termények teljesen tönkrementek. Sarjukaszálásról szó sem lehetett, sőt sok helyen a zab és más gabonaművek még aratatlan, vagy keresztbe a mezőn rothadásnak vannak kitéve. Tehát Udvarhelyvármegye közönségének népe a tél beálltával és különösen tavaszkor, a legnagyobb inségnek nézhet elébe. E hó 18-án lesz a vármegye törvényhatósági bizottságának őszi közgyűlése. Reméljük, hogy a vezető-körök majd gondoskodni fognak arról, mikép a kormánytól adóhalasztások, adóleírások, kamatmentes inségkölcsönök, tavaszi vetőmagvak, de különösen inségmunkálatok kéré-

meztessenek a közgyűlés által. Udvarhelyvármegyéből a kivándorlás úgy is nagymérvű. Ha idejekorán nem segítenek a népínséges állapotán, még tavasz előtt pénzzé teszi mindenét és Amerikáig meg sem áll. Hasonló szomorú helyzetben levő más vármegyék már mozognak — főispánjukkal az élükön. De hát nekünk — ha nincs főispánunk — magunknak is meg kell indulnunk. Ez már aztán nemesak emberbaráti, hanem egyttal becsületbeli kötelessége is azoknak, akiket illet...

E NAP

Kedd, október

Remig pk

az új évnegyed kezdete. Ha előfizetése lejárt, siessen azt megújítani, hogy a »SZÉKELY-UDVARHELY« továbbra is b. címére pontosan küldessék

Székely Testvérek!

Nagy küzdelem között áll a magyar nemzet. — Szüksége van minden fiára, de sokszorosan szükséges a szabad, függetlenségi, bátor szavú ujság. Mert ha minden szabadságunktól megfosztanak is, a sajtó által vissza szerezhetjük elkobzott jogainkat.

Támogassuk az igazi 1848-as függetlenségi sajtót, mert azzal önmagunk függetlenségét, szabadságát segítjük elő. Hazafias tisztelettel kérjük tehát az előfizetések megújítását. Előfizetési ár negyedévre 2 K 50 f

— **Székely Gazdák Szövetkezete** Ilyen címen — úgy tudjuk — létezik egy szervezet Marosvásárhely központtal és többek között székelyudvarhelyi fiókból. Valamikor igen szép missziót teljesített ez az intézmény itt. Mostanában semmit nem tudunk munkálkodásáról. Pedig a mai válságos viszonyok között ennek kellene irányítani a burgonya és törökbuza árát oly módon, hogy a fogyasztó közönség minél olcsóbban juthasson hozzá s a kizsárolásoktól megoltalmazassék. Örömmel látjuk e téren a Szövetkezet humánus tevékenységét a miniszteri kirendeltséggel karöltve.

— **Városi rendkívüli közgyűlés.** Székelyudvarhely város képviselőtestülete tegnap délután rendkívüli közgyűlést tartott, melyen első pontként egy új hivatal: a városi bejelentési hivatalról terjesztett elő szabályrendelet-tervezetet a tanács. A közgyűlésnek különben nyolc tárgysorozati pontja volt s azok eredményéről a közelebbi számban hozunk tudósítást.

— **Szabad királyi városból nagyközség.** Szokolca szabad királyi és rendezett tanácsú város tudvalevően az ország egyik legrégebb városa. Falai már a IV. században épültek és Nagy Lajos 1372-ben a szabad királyi városok sorába emelte. Kiváltsága majdnem olyan régi, mint Kassáé, mely Róbert. Károly alatt lett szabad királyi város. Szokolca valamikor Nyitra megye legjelentősebb városa volt külön főispánnal és a megye történelmében nagy szerepet vitt. Most szó van arról, hogy ezt a hajdan virágzó várost nagyközséggé alakítsák át. A tulnyomóan nemzetiségiekből álló polgárság tartott ebben a kérdésben naggyűlést, melyet Okonyik Lajos plébános hívott össze. Megnyitójában Okonyik ismertette a város vagyoni helyzetét, összehasonlította Morvaország városaival és kifejtette, hogy Szokolca igazgatása az új városfejlesztési törvény szerint 75.000 koronába, míg a szomszédos morva Srasric 8000 koronába kerül, a sokkal nagyobb Ungarisch-Hradisch pedig csak 12.000 koronát kap adminisztracionális költségekre. Utána Quotidián György evangélikus lelkész pártolta az indítványt és arra kérte a polgárokat, hogy a régi büszkeségre ne legyenek

tekintettel. Blahó Pál országgyűlési képviselő szintén támogatja az indítványt. A gyűlés végül elhatározta, hogy Szokolca nagyközséggé való átalakítása érdekében aláírásokat fog gyűjteni.

— **Tanítók gyűlése.** Az Udvarhelyvármegyei Tanító-Egylet XXXVII. évi rendes közgyűléset e hó 17-én d. e. 9 órakor Székelyudvarhelyt, a vármegyeház disztermében fogja megtartani. Ezt megelőző napon d. u. 3 órakor pedig választmányi ülés lesz az állami fiúiskola tanácstermében. Közgyűlés napján reggel 8 órakor segélyegyleti közgyűlés, délután pedig Barkóczy Albert vendéglőjében közebéd, melyre okt. 16-áig az elnöknel lehet jelentkezni.

— **A Népevelési Egyesület** f. hó 14-én (hetfőn) délután 4 órakor, a vármegyeháza termében tartja rendes választmányi ülését, melyen tárgyalás alá kerül az egyesületnek azon terve, miszerint a vármegye községeiben helyi bizottságokat szervez. A bizottságok részére munkaprogramot is adnak ki, mit szintén ez ülésen tárgyal a választmány. Szervezésre vannak a helyi bizottságok kebelében az ifj. egyletek, dalkörök, analfabeta tanfolyamok, közismereti előadások, lövészcsapatok, olvasóköri s az iskolai és társadalmi pátronázs-munka. Az egyleti ügyek, indítványok, az ez idei télen rendezendő analfabeta tanfolyamok és ismeretterjesztő előadások tárgyalása van még a val. ülés elé terjesztve.

— **Félig elkészült a polgármester ur** azzal a hozzáknak intézett kérelmével, melyet e hó 11-én adatott postára, hogy annak értelmében mi a „Székely-Udvarhely“ október 10-ikén már megjelent számában a „Tüzoltó-nap“ alkalmából, a maga idejében adakozásra felhívassuk áldozatkész közönségünket. A „Tüzoltó-nap“ kitűzött első napja tegnap már lejárt. A gyűjtésre felkért hölgyek a közönség lakásán missziójukat teljesítették. Azonban ma (vasárnap) az utcákon és a templomokban felállított perselyek is befogadják az áldozati filléreket a magyar országos tűzoltó szövetség áldásos tevékenységének és fennállásának 40-ik évfordulója emlékére Budapesten létesítendő „Tüzoltó Otthon“ javára. *Gothárd János* jelenlegi polgármester ur tehát ez ügyben, *csak félig* készlet el, mert az ő kérelme a *mai napra* még érvényes; *holnapra* azonban nem... Siessen mindenki négy ma — adakozni a „Tüzoltó Otthon“-ra!...

— **Ha a bankok pénzt nem adnak,** a székelyek majd csinálnak — úgy látszik. Székelyszentábrahám községben *Bálint* Péter kovácsmestert letartóztatták és a bankóprést is megtalálták nála. Igaz, hogy azon bankót presence nem lehet, de hát néha — a kapanyél is elsül... tartja a közmondás. A csendőri nyomozás *Vincsi* József sárdi lakost szintén gyanuba fogta és Békésgyula, Czegléd felé vezetnek a szálat

— **Szejkeli részvénytársaság.** Azon meszesemenő agitáció folytán, melyet *Szejk* e-fürdők kiépítése érdekében *Gyerk* Mihály kifejtett részvénytársasági szervezés iránt az ország közönségénél, de különösen tanügyi körökben igen meleg és nagy az érdeklődés. Mint értesülünk, naponként tömegesen érkeznek a részvényjegyzés iránti bejelentések. Részvényjegyzők közül többen villatelkekre is előjegyezték magukat. Meggyőződésünk, hogy a Szejkének szép jövője van, mellyel együtt városunk fejlődése is előtérbe kerül. Támogassuk mi is saját érdekünkben ezen szervezkedést.

— **A méz, mint nikotinölő.** A méz kitűnő szer dohányosoknak a gyomorba jutó nikotinmereg ellensúlyozására. A méz ugyan is hangyasavat tartalmaz, amelynek az a tulajdonsága, hogy a nikotint közömbösíti. Azok a dohányosok tehát, akik már a délelőtti órákban szívnak szivarokat, pláne pipáznak,

igen okosan cselekszenek, ha reggelihez mézes kenyert esznek. A méz, egyébként is kitűnő szer a test erősítésére és az ellenállóképeség fokozására.

— **Értesítés.** Tisztelettel szives tudomására hozom a mélyen tisztelt nagyközségnek, hogy a téli idényre a legújabb férfi és női divatújdonságok: kalapok, ruhaszövetek férfi és női felöltők dus választékban raktárra érkeztek és a legjutányosabb árakban rendelkezésére bocsátom. Mindenkinek saját érdekében ajánlom szives megtekintését szükségletei esetén. Tisztelettel: **SZENKOVITS JÁNOS** utóda.

Közgazdaság.

A gyökér-zöldségek őszi veteményezése.

Tudvalevő dolog, hogy a zöldségfélék kora tavasszal mindig magasabb áron értékesíthetők, mint későbbben; a ki képes május-juniusban friss zöldséggel megjelenni a piacon, az minden-esetre hasznát fogja látni.

Hogy ez elérhető legyen, a kertészek meleg ágyban termesztik a zöldségeket, a gazda ellenben, a ki nagyban termel, ezt meg nem teheti. Arra kell tehát törekedni, hogy meleg ágyak nélkül is, korán jelenhessen meg zöldségféléivel a piacon, a melyre nézve legalkalmasabb mód ez őszi veteményezés, a mit azonban csak egyes növényekkel lehet megeselekedni. Így különösen a sárga répa (murok) alkalmas erre a célra, a melyet október-novemberben vethetünk, s ez esetben módunkban lesz már május végén sárga répát árusítani, a mely célra legalkalmasabbak a karotta félék.

Az őszi elvetendő karottafélék alá nem célszerű istálló trágyát alkalmazni, a mely télire nagyon sok férget vonzana oda, s e mellett a vetés esetleg ki is pusztul. De alkalmazni kell szántás vagy ásás előtt 150—200 kg. szuperfoszfátot kat. holdanként. A mag elvetése különben úgy történik, miként a sárga répát egyáltalán vetni szoktuk. A hideg beállta előtt azonban a már csirázásnak indult és gyökereket vert sárga répa táblát szalmás trágyával vagy falevével fedjük be, hogy ilyenén módon a túl hidegtől megóvjuk. Tavasz nyitával, március közepe táján takarjuk ki, vagyis a szalmát távolítsuk el és szórjunk rá ugyancsak kat. holdanként 100 kg. chilisalétromot, de nem egyszerre, hanem két részletben, 50 kg.-ot március közepén, 50 kg.-ot pedig április közepén. Különösen a salétromtól rendkívül gyors fejlődést fog elérni a sárga répa úgy annyira, hogy már május 20 táján megjelenhetünk a piacon, s ilyenkor olyan magas árakat érünk el, a mely magas árak sokszorosan térítik meg a műtrágyát.

Nagyobb piacok közelében lakó gazdák tegyenek ezzel az eljárással kísérletet, s az, eredményben csalódnai nem fognak. Így kétszeres termést is vehetnek földjükből, mert május-juniusban még paszulyt, burgonyát vagy egyebet tehetnek a földbe, ami őszi újabb termést ad.

Ilyenformán salátát, hagymát, fokhagymát, petrezselymet és zellert is lehet őszi koronára vetni, ültetni.

húzott drótszállal.

TÖRNETETLEN!

Magyar

SIEMENS-SCHUCKERT-MŰVEK
Budapest, VI, Teréz-körut 36.

Udvarhelyvármegye Nemes Családjai. Szerkesztette: Pálmay József. Ara füzve 16 K. Mig a készlet tart kapható: Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E diszesen kiállított, az egyes családok címerével illusztrált mű, igen becses család-történeti adatokat tartalmaz.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnéi

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

Bélyegzők és pecsétnyomok mindenféle kivitelben gyári áron pontosan, hibátlan-szövegezéssel kaphatók „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv-és papirkereskedésében) Székelyudvarhelyt. Vidéki megrendeléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és bornagykereskedők **Medgyes.** Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajátmérés és vörös borok.

FOGORVOS Perl József Amerikán Dentist a napokban Székelyudvarhelyre érkezik.

Nagysád!

ha háztartását praktikusán és takarékosan akarja vezetni, akkor nem nélkülözheti a magyar asszonyok népszerű közlönyét, a Kürthy Emilné szerkesztésében 19. év óta megjelenő „Háztartás”-t. Hb ennek a kiváló folyóiratnak hasznos tanácsait követi, akkor büszkén monhatja majd vendégeink:

a lakásom

berendezésétől a háztartásomban található utolsó szegig a „Háztartás” jó tanácsi figyelembe vételével vannak gondozva. Ha még nem ismerné ezt a pompás folyóiratot, kérjen mellette ingyenes mutatószámot a „Háztartás” kiadóhivatalától Budapest, VI.,

Eötvös-utca 36.

Ha most félévre 6 koronával előfizet a „Háztartás”-ra akkor teljesen ingyen és bérmentve kapja meg a Háztartás könyvtára most megjelent pompás kötetét; mely izlésesen kiállított könyvek valóságos kincsébányája minden művelt és modern háziasszonynak.

Árverési hirdetmény.

Alulírott község előjárósága közönségre teszi, hogy a homoródbenei közbirtokosság tulajdonát képező 98 h. sz. alatti beltelken levő korcsmaházat mi áll az utcára nyíló 2 üzemhelyiségből 2 szobából 1 raktárból, 1 pincéből és meglévő melléképületekből, megfelelő udvarral és kerítéssel, bérbeadva. Árverési határnapja 1912. évi október hó 16. án délelőtt 10 óra. Kikiáltási ár évi 500 korona. Írásbeli zárt ajánlatok elfogadtnak, ha a 10 százalék banatpénz mellékelve van s azon ki-jelentés, hogy a feltételeket ismeri. Utóajánlatok elfogadtnak.

Közbirtokossági tanács fenntartja azon jogát, hogy az árverezők közül szabadon választl.

Feltételek a birtokossági elnök-nél megteudhatók.

Homoródbene, 1912. október hó 8.

Benedek Ferenc Sift György k. jegyző. k. bíró.

Hirdetés az üzlet lelke! Hirdetes ne küi nincs forgalom! HIRDESSEN tehát a „Székely-Udvarhely”-ben

6000 ajándékóra

Reklám céljából fent jelzett mennyiségű órát ajándékozunk a Székely-Udvarhely lap olvasóinak. Csakis a legelegánsabb, — kívánat szerint — uri vagy női alaku „Noblesse” precíziós órák kerülnek szétküldésre Irjon azonnal, amíg a készlet tart: **Hans Schmitz**, arany és ékszerárúháznak — Wien, XIV. Graumannsgasse 38.

UNGHVÁRY JÓZSEF
SZŐLŐTELEPEN ÉS GYÜMÖLCSFA-ISKOLÁJÁBAN
CZEGLÉD (PESTMEGYE)
Nagyobb mennyiségű
nemes gyümölcsfa-
csemete, boggyó, ümölcsök, vadoncok, Kerti sővények,
sima és gyökeres szőlővesszők
stb. Kaphatók.
Tessék kimerítő árjegyzéket kérni.

CLIMAX
nyersolajmotorok és lokomobilok 3-70 HP.
Magasnyomású nyersolajmotorok 15-150 ló-erőig ::
legelőnyösebb és legmegbízhatóbb üzemeltetési mód. Üzemelési költség 1-2 fill. Allandóan zavartalan üzeml. — Pénzügyi felügyelet nélkül! Egy szerű kezelés! Sok száz gépüzemből.
Költségvetés és árlapok díjmentesen.
Bachrich és Társa betétiparosság motorgyári fióktelepe
Budapest, VI. ker. Váci-körút 59 a. b

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint **gyászjelentések** ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek
Betegh Pál könyvnyomdátó és könyvkötő-intézetében.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhely vármegye legelterjedtebb közlönye. Megjelentik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emile Adria Rákóczy Szt-István Szepesi legjebb magyar gyártmányú díszlevélpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos levélpapírok és borítékok, levélkártyák, víz- és képek levelezőlapok 20-féle helybeli felvétel, levélpapírosok stb. Nagy választék tájképes virágos, genre művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből.

Allandóan kaphatók mindenféle kész nyomtatványok, u. m. községi, körjegyzői, szolgabiroisági, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVANYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATO- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, sulyu és minőségű irodai és i-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levélpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, esomogoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrőpapírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papirkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemez-papírok minden sulyban. hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szepirási és rondirási minták. Olcsó legyező-falrajzek, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegyárcák. Dekány-esszivartárcák bőrből és fém-ből. Bőrtárcák, pénzes-erszények. okmány és írománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: mű-ek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélíró-tollak, ronditollak, üveg-tollak, tollszárak, dísz-tollszárak. Ironok, fekete, színes és másoló-ironok (crayonok), zsebironok, esavarironbetétek, ironvédők, ironhegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztó, titbronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek (K. hang-goló-sípek és)-ának. Monogramok fehérnemű és levélpapirjelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomok, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fém-ből, erdeszkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képes-könyvek folyton vannak készletben. Teljes Magyar Könyvtár. A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megye elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notések), pénztártömbök (Block), dárcs és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltollak, itató-deszkák, olaj-s zfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, dísz-tintatartók, toll-állványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgék, gummiszalagok. — Rajzszögek, szönyeg szegék, képesok stb